1940 ий
18
ИЮНЬ
№56 (669)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

ӰРВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

ПЕРВЫЙ СОЗЫВ МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН КУМЫШО СЕССИЙЖЕ

Марийский АССР Верховный Советын приниматлыме Законжо-шамыч

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын 1940 ийлан бюджетше нерген Закон

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше пунчалеш:

1. Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Советын пумо, 1940 ийлан Марийский республикын бюджетшым, Бюджетный Комиссийын докладше почеш приниматлыме вашталтыш-шамыч дене, доход-шамыч шотышто—чылаже 104.534,4 тӱжем тенгем да расход шамыч шотышто—чылаже 103.906,6 тӱжем тенгем, расход-шамыч деч доход-шамычын 627,8 тӱжем тенгелан шукырак улмышт дене пенгыдемдаш.

2. Тиде Законын 1-й статьяже дене келшышын Марийский АССР-ын республиканский бюджетшын доход ден расходшо - шамычым: доход-шамыч шотышто—35.860,5 тӱжем тенгем, расход-шамыч шотышто—35.232,7 тӱжем тенгем да район-шамыч ден Йошкар-Олан местный бюджетыштын средстважым виянгдашлан Марийский АССР республиканский бюджет гыч отчислений шотышто 17.136,5 тӱжем тенгем пенгыдемдаш.

3. Район-шамыч ден Йошкар-Олан 1940 ийлан местный бюджетыштым (доход ден расход-шамыч шотышто) тыгай сумма дене пенгыдемдаш:

	Доход ден расход-шамыч шотышто	Тиде шотышто Марийский АССР республиканский бюджет гыч местный бюджетлашке (тӱжем тенге дене).
Волжский	4671,0	285,8
Горно-Марийский	5908,4	173,5
Еласовский	2578,8	86,1
Звениговский	4154,0	308,8
Килемарский	1534,5	96,7
Косолаповский	2700,7	1424,7
Куженерский	2856,0	1327,6
Мари-Турекский	3784,3	1127,8
Моркинский	3688,0	720,6
Ново-Торъяльский	3065,1	1297,0
Оршанский	2795,3	902,8
Параньгинский	2358,9	1188,2
Пектубаевский	1898,8	753,8
Ронгинский	2405,8	619,5
Сернурский	3941,1	2199,2
Сотнурский	2667,9	326,7
Йошкар-Олинский	3551,1	251,2
Юринский	3843,7	447,5
Йошкар-Ола	10270,5	3599,0

4. Оборот деч налог гыч район-шамычлан да Йошкар-Олалан Марийский АССР Верховный Советын пенгыдемдыме отчислений сумма-шамыч дене келшышын кажне район еда да Йошкар-Олалан ончыктымо налог деч отчислений процент-шамычым установитлаш Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Советлан кӱшташ.

5. Марийский АССР-ын 1939 ийсе бюджетшым шуктымо нерген отчетым доход-шамыч шотышто 97.227,9 тӱжем тенгем да расход-шамыч шотышто 95.622,5 тӱжем тенгем, расход-шамыч деч доход-шамычын 1.605,4 тӱжем тенгелан шукырак улмышт дене пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель
Т. КАВАЛЕРОВ.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Секретарь
Г. КАЗАРИНОВ.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Марийский АССР Конституцийын (Основной Законын) 14 статьяжым ешарыме нерген Закон

Марийский АССР составыште Волжский ден Килемарский район-шамычым организоватлыме нерген Российский Советский Федеративный Социалистический Республика Верховный Совет Президиумын Указше дене келшышын Марийский АССР Конституцийын (Основной Законын) 14 статьяшкыже ешартышым пурташ да тудым тыгай редакций дене изложитлаш.

„14 статья. Марийский Автономный Советский Социалистический Республика тыгай район-шамыч гыч ышталтын: Горно-Марийский, Еласовский, Звениговский, Йошкар-Олинский, Косолаповский, Куженерский, Мари-Турекский, Моркинский, Ново-Торъяльский, Оршанский, Параньгинский, Пектубаевский, Ронгинский, Сернурский, Сотнурский, Юринский, Волжский, Килемарский да Марийский АССР государственный властын высший органжылан вигак подчиняатлалтше Йошкар-Ола".

Марийский АССР Верховный Совет Президиум
Председатель Т. КАВАЛЕРОВ.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Секретарь
Г. КАЗАРИНОВ.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет составыште Автомобильный транспорт Управлениймым да Местный топливный промышленность Управлениймым образоватлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указше-шамычым пенгыдемдыме нерген Закон

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше пунчалеш:

Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет составыште Автомобильный транспорт Управлениймым да Местный топливный промышленность Управлениймым образоватлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указше-шамычым пенгыдемдаш.

Тидын дене келшышын Марийский АССР Конституцийын (Основной Законын) 44 статьяшкыже ешартышым пурташ да тудым тыгай редакций дене изложитлаш:

„44 статья. Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Советым Марийский АССР Верховный Совет тыгай составным образоватла:

Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Советын Председательже;

Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын кок заместительже;

Марийский АССР Государственный Плановый Комиссийын Председательже;

Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч:
Чодра промышленность;
Земледелий;
Финансе;
Торговля;
Внутренний Паша;
Юстиций;
Здравоохранений;
Просвещений;
Местный промышленность;
Пищевой промышленность;
Коммунальный озанлык;
Социальный обеспечений;
Корно Управлений Начальник;
Строительный материал промышленность Управлений Начальник;
Автомобильный транспорт Управлений Начальник;
Местный топливный промышленность Управлений Начальник;
Искусство паша дене Управлений Начальник;
СССР Заготовка Калык Комиссариатын Уполномоченныйже".

Марийский АССР Верховный Совет Президиум
Председатель Т. КАВАЛЕРОВ.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум
Секретарь Г. КАЗАРИНОВ.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Георгий Дмитриевич БАХМАТОВЫМ СССР Заготовка Наркоматын Марийский АССР-ысе Уполномоченныйже обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше пунчалеш:

Георгий Дмитриевич Бахматовым СССР Заготовка Калык Комиссариатын Марийский АССР-ысе Уполномоченныйже обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель
Т. КАВАЛЕРОВ.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Секретарь
Г. КАЗАРИНОВ.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Иван Васильевич ХРАПИНЫМ Марийский АССР Местный промышленность Калык Комиссар обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше пунчалеш:

Иван Васильевич Храпиным, вес пашаш каймыжлан лийын, Марийский АССР Местный промышленность Калык Комиссар обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель
Т. КАВАЛЕРОВ.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Секретарь
Г. КАЗАРИНОВ.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

109

Первый созыв Марийский АССР Верховный Советын Кумышо Сессийже

Марийский АССР Верховный Советын приниматлыме Законжо-шамыч

Василий Георгиевич Седовым Марийский АССР Земледелий Калык Комиссар обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Василий Георгиевич СЕДОВЫМ, пашам шуктен кертдымыжлан, Марийский АССР Земледелий Калык Комиссар обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Петр Михайлович Фуфыгиным Марийский АССР Автомобильный транспорт Управлений Начальниклан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Петр Михайлович ФУФЫГИНЫМ Марийский АССР Автомобильный транспорт Управлений Начальниклан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Михаил Фалалеевич Анисимовым Марийский АССР Местный топливный промышленность Управлений Начальниклан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Михаил Фалалеевич АНИСИМОВЫМ Марийский АССР Местный топливный промышленность Управлений Начальниклан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Гаврил Федорович Сидоровым СССР Заготовка Калык Комиссариатын Марийский АССР-ысе Уполномоченныйжылан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Гаврил Федорович СИДОРОВЫМ СССР Заготовка Калык Комиссариатын Марийский АССР-ысе Уполномоченныйжылан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Василий Тихонович Морозовым Марийский АССР Местный промышленность Калык Комиссарлан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Василий Тихонович МОРОЗОВЫМ Марийский АССР Местный промышленность Калык Комиссарлан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Леонид Яковлевич Флорентьевым Марийский АССР Земледелий Калык Комиссарлан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Леонид Яковлевич ФЛОРЕНТЬЕВЫМ Марийский АССР Земледелий Калык Комиссарлан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Александр Игнатьевич Федоровым Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительже обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Александр Игнатьевич ФЕДОРОВЫМ, Москва олаш тунемаш каймыжлан лийын, Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительже обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Василий Акимович Шишкиным Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительже обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Василий Акимович ШИШКИНЫМ, вес пашаш каймыжлан лийын, Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительже обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Николай Петрович Рябчиковым Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительжылан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Николай Петрович РЯБЧИКОВЫМ Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительжылан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Григорий Иванович Кондратьевым Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительжылан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Григорий Иванович КОНДРАТЬЕВЫМ Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын Заместительжылан назначатлыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Михаил Аверьянович Андреевым Марийский АССР Верховный Суд член обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Михаил Аверьянович АНДРЕЕВЫМ, вес пашаш каймыжлан лийын, Марийский АССР Верховный Суд член обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

Оскар Густавович Тиликым Марийский АССР Верховный Суд член обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдыме нерген

Марийский Автономный Советский Социалистический Республикын Верховный Советше **пунчалеш:**

Оскар Густавович ТИЛИКЫМ, Марийский АССР гыч каймыжлан лийын, Марийский АССР Верховный Суд член обязанность деч утарыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Президиумын Указшым пенгыдемдаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председатель **Т. Кавалеров.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум секретарь **Г. Казаринов.**

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт. 1940 ий 13 июнь.

МУТЫН ГЕНИАЛЬНЫЙ ХУДОЖНИКШЕ

(Таче А. М. Горькийын колымыжлан ныл ий темын)

Йошкар площадьыште Горькийым тойымаш траурный митинг годым Молотов йолташ ойлен:

„Мемнан элын кугу писатель-шамыч кокла гыч, да моло эллаштат, капитализм годсо „ӱлыл“ калыкын илышыжым тыге лишыч нигӧат пален огыл... Нунын кокла гыч нигӧат, просто шке шинчаже денат, тынар ындыралтшым да капитализмын гнетшо дене пызыралтшым мемнан Горький семын ужын огыл. Тудын капиталистический стройлан непримиримостьшо ден революционный ненавистьшым да коммунизмын утарыше вийжылан беззаветный ӱшанымашыжым тидак шуарен.

Вот молан пашазе ден чыла шемер-шамыч Горькийыште **шкеныштым, шке** еңыштым, **шке** илышыштым,—судьбаштым, **шкеныштын** ончыклыкыштым ужыт“.

М. Горький знаменитый писатель улмыжо годымак „Детство“ книгаштыже кажне кечын ужмо шучкылыкшо нерген возен.

„Дикий русский илышын нине свинцовый мерзость-шамычшым шарнен, мый шкемым кажне минутын йодам: тидын нерген ойлаш кӱлеш мо? Да уэмдалтше ӱшанымаш дене шканем ойлем—кӱлеш; вет тиде—илыше, чынжымак чын, тудо тачысе кече мартенат колен огыл...

Тиде мерзость-шамычым сӱретлаш принудитлыше весе, тидын дечат положительный причина уло. Нуно йырныктарыше улыт гынат, ятыр чапле чон-шамычым лаштыртен, мемнам пызырат гынат,—руш ен чонжо дене виян да самырык: нуным пытара да пытарен шукта“.

Помещик ден капиталист-шамычын озаланымышт дене ышталтше „свинцовый мерзость-шамычым“ пытарышаш верч Горький чумыр илышыжым пуэн. Тудо чумыр илышыже мучко калыкыште „яндарым, тазам, творческийым“ куштен. Эрыкан социалистический илышын торжествожлан тудо чумыр шке творчествыже дене полшен.

* * *

Алексей Максимович Пешков (Горький) шке йоча годсо илышыжым Нижний-Новгородышто, малярный цехын тошто старостаже Каширин кочаже дене эртарен. Кочаже пеш шыде улмаш. Тиде шыдылык кушеч толмым, тудо уныкажлан тыге умылтарен: „Мыйым, Олеша, тыге кыреныт, могайым тый шучко омешетат от уж. Мыйым тыге обижатленыт: мый шортынам — тидым юмо шкат ончен!“

Илыш тиде чыла-шамычын чыла ваштарешат войнашт, манын кочаже тунуктен гын, куваваже тудлан айдемым йӧратымашым воспитатлен, илыш—куанымаш ден сылнылыкын источникше,—кӱлдымаш да бессмысленный жестокость дене авыралтын, манын туныктен.

Аваже колымеке, йоча тулыкеш кодмеке, кочаже тудлан ойлен:

„Му, Лексей, тый—медаль отыл, мыйын шӱйыштем—тыланет вер огыл, а тый кае-ян еңыш...

Да мый еңыш кайышым“.

„Еңыште“ Горький чыла вереат жестокостьым да айдемыдымылыкым, ойго ден айдемым аклыдымашым ужын.

И. В. Сталин ден М. Горький. 1932 ий.

Но кече едасе шучкылык тиде жапыштак „айдемын сайлыкше“ деч ойырлыдымо лийыныт. „Детство“, „В людях“, „Мои университеты“ автобиографический книгалаштыже Горький революций деч ожнысо „дикий русский илышын свинцовый мерзостьшым“ велэ огыл ончыктен, тиде жапыштак пеш шуко чапле ен-шамычым, калык гыч лекшымат ончыктен.

Кунам илыше ен-шамычын пеш кугу галлерейыштым, Горькийын йоча годсо да рвезе годсо илышысе йолташыже - шамычым, тудын тукымжым—куваважым да аважым, чыла нине плотник, кочегар, повар, булочник, грузчик, иконописец ден прачка-шамычым шарналтет гын, тудын органический народностьшо кушеч лекмым раш палет.

Илышым чот йӧратымаште самырык Горькийлан книгат кугун полшен. Айдеме дене пырля, куваваже дене да повар Смурый дене пырля книга-шамыч российский действительный шучкылык ден пычкемышлык да ойгырымаш ден йӧсылык ваштареш кучедалаш вийым пушо кокымшо илыше йолташ лийыныт. Горький Стендаль, Бальзак да моло западный писатель-шамычым эреак лудын.

„Чудесный Бальзак“ Пушкинын поэмыже-шамыч деке, Лермонтовын „Демонжо“ деке да руш классик деке конден.

Руш писатель - шамычым лудмаш, шарналтен Алексей Максимович, тудлан чонжым мушкын, кӱчызылык ден кочо илыш деч эрыктен. Тыгай сай книга улмым тудо шижын да тиде шкаланжат кӱлеш лийммым умлен.

Горький 1892 ийыште печатлалташ тӱҥалын. Российын югыштыжо, Юл эҥерын серже воктен Царицын марте, Донской область, Украина, Бессарабий, Кавказ да Крымыште йолын ятыр коштмо дене, Горький тиде жаплан пеш шуко лудшо лийын да родинам пеш сай пален.

80 ийласе руш литературышто шукыж годым нойышо, еҥын ойжым колыштшо, вийдыме, пассивный интеллигенций нерген да ойгырышо айдеме нерген возеныт. Горький рабский покорностьлан кӱлшӧ кугу волян мурызо семын, эрыкым йӧратыше мурызо семын толын. Тыште тудын революционный романтизмже улмаш.

Горький литературышко шке у темыже дене пурен.

Кугу литература манмын геройжо-шамыч помещик, чиновник, буржуа, интеллигент лийыныт. Горький литературышко пай деч кодшо еҥым, босякым, люмпен- пролетарийым пуртен.

Вараракшым тудо возен: „босяк-шамыч“ деке тудын йӧратымашыже кӱчызылык, мещанский типан еҥым ончыкташ тыршыме дене огыл, а „необыкновенный“ ен - шамычым ончыкташ тыршыме дене лийын... Но эн чотшым шке шотешыже—„шонен лукмаш“ дене — „нойыктарыше йорло илышым...“ чиялташ тыршымаш действоватлен.

Романтический „шонен лукмаш“ южгынам самырык Горькийын реализмже нерген исследователь - шамычым мондыктарен. Но чынжымак гын „Дед Архип и Ленька“, „Емельян Пиляй“, „Челкаш“, „Коновалов“, „Супруги Орловы“, „Бывшие люди“, „Мальва“ да молынат авторжо массын пайдымылыкшын реалистический картиныжым сӱретлен. Нине ойлымаш-шамычыште тудо калыкын царский чиновник, купец, пайдымылыкш шуктышо чыла система деке ненавистьшым ончыктен.

„Песня о Соколе“ ден „Песня о Буревестнике“ мурыштыжо тудо храбрый да смелый-шамычын героизмыштым мокта да царизмым шалатыше таулан мардеж нерген ончылгочак каласа.

Горький первый повесть ден романлаштыже Российысе капиталистический системым кумдан ончыкта. „Фома Гордеев“ романыште купец Маякин, интеллигент семын бесплодный Ежов, вийдыме бунтарь Фома Гордеевлан ваштареш айдеме илышым уэмдашлан у творческий вий дене темше пашазе-наборщик-шамыч шындалтыт.

Вес кугу „Трое“ лӱман книгаштыже темше, зажиточный мещанский тӱня да тудын собственнический инстинктше, нужкылык да чиновничество дене авыралтмашыже, проституцийын шучкылыкшо ончыкталтеш.

Тиде тӱняште самырыклык, тазалык, сылнылык, честность пыташлана осуждатлалтыныт. Шучко чер, преступлений, проститутка, самырык рвезе дене нунын йолташыштын илыштым кӱрлыт. Рвезылык илыже да ыштыже манын, царизмлан шӱгар лийшаш. Садлан Горькийын реалистический творчествыжын мотивше „Пусть таулан мардеж виянрак мӱгыралтеш!“ манме романтический призыв дене иктышнен.

Таулан мардеж тарванен, революций толын. Горький тудын писательже семын велэ огыл, но общественный деятельже семынат активный участникше лийын.

Партийын шочмо первой ийлаже гычак большевистский партий дене чот кылдалтын, Горький пролетариатын кучедалмашкыже чот участвоватлен.

9 январьыште пашазе шамычым лӱймаш ваштареш возымо воззванийлан, 1905 ийыште тудым Петропавловский крепостьышко шындат, Крепость гычын лекмекше, тудо Москвашке декабрьский вооруженный восстанийлан ямдылалтмаште полша.

1905 ий декабрьыште Горький первый гана Ленин дене вашлийын. Тиде нунын коклаште лийше келшымашлан тӱҥалтыш лийын.

У арест деч аралалташлан, 1906 ий шошым Горький Западный Европыш, а варажым Америкыш каен. Тыште тудо политический деятельностьшым кудалтен огыл. Тудо „В Америке“, „Мои интервью“, „Прекрасная Франция“ политический памфлет-шамычым возен да буржуазный демократийын шояжым почын пуэн. Тудын творчествыже царский цензурылан велэ огыл, но „эрыкан“ элласе „демократический“ цензурыланат шучко лийын.

Реакций ийлаштат Горький общественный деятель, художник семын революцийлан верный кодеш. Тудо большевик-шамыч дене кылым кучен, подпольный партийный печатьыште сотрудничатлен. Тудо „Враги“ драма дене „Мать“ романым возен. „Мать“ роман буржуазный печать могырым виян критикышке логалын. Но В. И. Ленинын кӱкшӧ оценкыжым налын. „Пеш жапыште лекше книга“ манын тиде произведенийым Владимир Ильич.

Горький ден Ленин коклаасе келшымаш эшеат пеҥгыдемын. Лач тиде жапланак Ленинын тыге выступатлымыже относитла: „Горький— **пролетарский** искусствын безусловно кугу представительже, кудо тудлан шуко ыштен да эше шуко ыштен кертеш“.

Тиде нергенак Ленин 1917 ийыштат ойлен: „Горький пеш кугу художественный талант. Тудо уло тӱнясе пролетарский движенийлан ятыр пользым конден да конда“.

Алексей Максимович ленинский мутым пеш сайын оправдатлен.

Советский власть ийлаште 20 ий илыме великий писательын илышыже, тудын публицист, социалистический культура верч страстный боец, ятыр изданий-шамычын инициаторжо да редакторжо, литературный кадрын воспитательже, мемнан чумыр литературный движенийын руководительже семын виян пашам ыштыме ий улыт.

Горький плодотворный литературный пашажым эреак ыштен да „Дело Артамановых“, „Жизнь Клима Самгина“, „Егор Булычев и другие“, „Васса Железнова“ у вариантше да эше моло монументальный произведений - шамычымат пуэн.

„Клим Самгин“ роман Великий Октябрьский революций деч 40 ий ожнысо Российын художественный энциклопедийже улеш. Горький тыште ятыр тип-шамычым сӱретлен. Тудо 80 ийласе реакцийын шучкылыкшым, Ходынкым, массовый пашазе движенийын тӱҥалтышыжым, русско-япон-

(Мучашыже 4-ше стр)

ЗАПАДНЫЙ ЕВРОПЫШТО ВОЙНА

Германский командованийын сводкыжо

Берлин, 16 июнь. (ТАСС). Германский информационный бюро Германийысе вооруженный бой-шамыч верховный главнокомандующий ставкын тыгай сводкыжым увертара: „Германский войска-шамыч пролив гыч швейцарский границыш шумеш фронтын чыла линийыштыжат успешно наступатлат. Шалатыме неприятельын Луара дек шыгыремден луктын, германский моторизованный ден моторизованный огыл часть - шамыч неприятельын чакнен кайыше да ярныше войскаже-шамычым ятыр ончылтен каеныт. Пленыш налме-шамыч эре шукемыт. Авиаций неприятельын Луара дек чакнен кайыме кӱртньӧ корно ден шоссе корно-шамычым атаковатла. Париж деч юго-востокыштырак да Марна эҥерын кӱшыл ужашыже дене германский бронетанковый ден моторизованный часть-шамычын виян соединенийышт югышкыла каят. Лангр плоскогорьем эртыме. Тыге, Саар ден Рейн эҥер-шамыч деч чакнен кайыше французский войска-шамычын линийыштым кӱрлмӧ. Верден крепостьым чыла укреплениймыге налме. Тыгак Лонгийон районышто укрепленный позиций - шамычым руалтен налме.

Саарский фронтышто Сент-Авольд ден Сааральбен коклаште Мажино линийым кӱрлмӧ. Кольмар деч востокыштырак кумда фронт дене Верхний Рейным вончымо. Тыште германский войска - шамычын действийыштлан авиаций ден зенитный артиллерий кугун полшеныт. Боевой самолет, пикироватлыше бомбардировщик да истребитель - шамыч пӱтынь фронт мучко противникын тыловой коммуникацийже-шамычым атаковатленыт. Шуко пунктлаште неприятельский колонна - шамычым шалатыме да кӱртньӧ корно линий-шамычым пудыртымо. 30 поездыш бомба - шамычым кудалтыме, снаряжениян икмыняр поездым пудештарыме. Тенгече воздухышто неприятель чылаже 40 самолетым йомдарен, нунын кокла гыч 12 самолетым воздушный бойышто, 9 самолетым зенитный артиллерий дене волтен шумо, молыштым мланде ӱмбалан пытарыме. Германский авиаций 7 самолетым йомдарен.

Германский подводный флот у сеҥымаш-шамычым ыштен. Пӧртыл толшо подводный пушын командирже 30 майыште 12 тӱжем регистровый бруттонн тоннажан транспортым вӱд йымак волтен колтымо нерген увертарен. Вес подводный пуш 14 тӱжем тонн наре водоизмещениян неприятельский вспомогательный крейсерым торпедироватлен".

Французский увертарымаш-шамыч

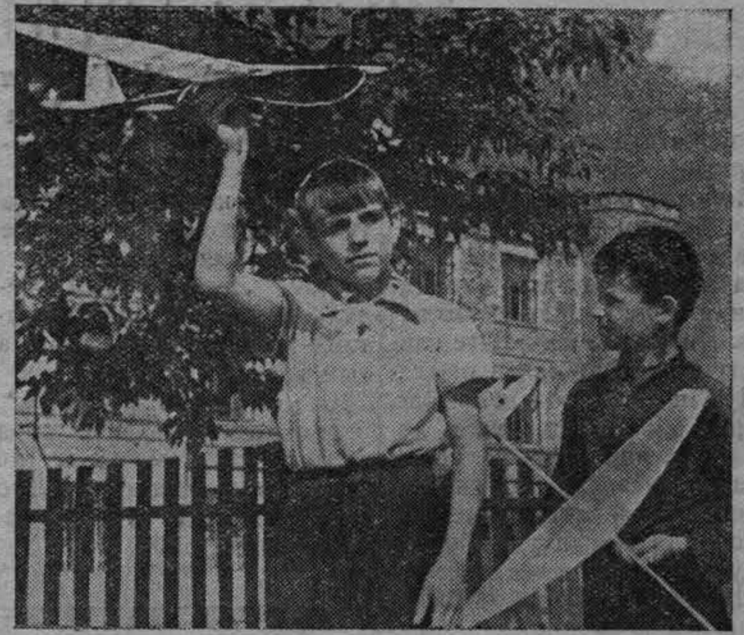
Лондон, 16 июнь. (ТАСС). Рейтер агентство тенгече кастен французский командованийын „ала кушто Францийыште" публиковатлыме тыгай сводкыжым увертара: „Нормандийыште да Париж деч югыштырак вашталтыш уке. Умбакыше востокышкыла противникын частьше - шамыч Ромийи районышто Сена эҥерым вонченыт. Противник Труа ден Сен-Дизье районышто виян шыгыремден шогаш тӱҥалын да авангард-шамычым Шомон направленийыш колтен. Эльзасыште Не-Бризак районышто неприятель атакым ыштен. Мемнан оборонительный позиций-шамычым логалде, противникын икмыняр отрядше Рейным вончен.

Рейтер агентство французский авиаций министерствын увертармашыжым пуа: „Пытартыш суткалаште французский воздушный вий-шамыч противникын ишен толмыжым чытен, умбакыже сухопутный армий-шамыч дене ваш кылым кучен шогеныт. Воздушный бойлаште шуко германский самолетым волтен шумо".

Английский увертарымаш - шамыч

Лондон, 16 июнь. (ТАСС). Авиаций министерствын увертарымыже почеш, 14 июньышто английский военно-воздушный вий-шамыч Южный Германийыште да Рурский областьыште военный об'ект - шамычым бомбардироватленыт.

Тенгече английский авиаций Берген норвежский портым бомбардироватлен. Портышто германский пароход-шамыч шогеныт.

Валя Шорин ден Аркадий Беляев шке йӧратыме пашаштым каникул годымат огыт кудалте.
Снимкыште (шола гыч пурлашке): Валя ден Аркадий авиомодельыштым южыш колтат.

Фото М. Чуршуковын.

„Мои Университеты" кинофильмым 3.593 еҥ ончен

„Мои университеты" кинофильм великий пролетарский писатель Алексей Максимович Горький нерген кинотрилогийын мучашыже. Алексей Максимович шке „университетшым" Казаньыште эрташ тӱҥалын.

Шинчымашым налаш шонен, луадкуд ияш А. Пешков (артист Н. Вальберг) шке йолташыже Гурий Плетнев (артист Д. Сагал) дене пырля Казаньыш толеш. Марусовкаш илаш шогалын. Тыштысе илыш вашташ тудо ик гана велэ огыл тарванен.

Алексей университетыш тунемаш пурен огеш керт. Пашадарым кычалын, тудо Юл эҥерыш кая. Умбакыжым грузчиклан, булочниклан ышта.

...Вот нелэ пашаште ноен, ятыр йолташыже-шамычым арестоватлымым ужын, Горький шкенжым пушташ решитла. Но пуля тудын пеҥгыде чонжым пытарен огеш керт. Больница гыч тӧрланен лектын, тудо адак лӱддегече ончыко, илышыш кая. Фильмын кӱчык содержанийже тыгай.

„Мои университеты" кинофильмым Советский Союзын чыла луклаштыжат кугу куанымаш дене вашлийыт.

Йошкар-Оласе шемер-шамычат тиде фильмым шукерте огыл ончышт, кӱчык жапыште чылаже 3.593 еҥ ончен.

Великий пролетарский писатель Максим Горькийын илышыже да пашаже нерген тиде фильм, ончышо-шамычлан нигунам мондалтдыме впечатленийым коден.

МУТЫН ГЕНИАЛЬНЫЙ ХУДОЖНИКШЕ

(МУЧАШ)

ский войнам, 1905 ийысе чумыр революцийым, революцийым шалатымаш ден реакций ийлам, 1914 ийысе войнам, самодержавийым сӱмырымаш да Российыш Ленинын толмыжым, тудын Финляндский вокзал дене броневик ӱмбач у айдеме эра тӱҥалме нерген ойлымыжым пеш раш ончыктен.

Горький—новеллист да романист улмым тудын творчествыжын тӱҥалтышыже гычак палыме да аклыме. Горький—драматург улмым советский власть ийлаште велэ палыме.

Тудын шуко пьесыже царизм годым сценым ужын огытыл. Тудын чыла драматургийжым буржуазно-либеральный критика коранден. „Враш" драма ӱмбаке критик-шамыч утларак кержалтыныт, вет тиде пьеса пашазе движенийын большевистский корныжым моктен.

Горькийын драматургийже, тудын чумыр произведенийже гаяк, идейный направленность дене ойырлалтеш.

„Владимир Ильич Ленинын генийже волгалтарыме элыште, Иосиф Сталинын кӱртньӧ воляже нойыдегеч да чудодейственно пашам ыштыме элыште" социализм сеҥен, тиде кече марте илаш Алексей Максимовичын пиалже лийын.

Социализм верч кучедалше великий борецым, социалистический культурын генийжым Ленин семынак Сталин йолташат кугун аклен. Сталин йолташ Горький дене шуко ийласе келшымашыже дене кылдалтын. Тудо великий писательын тазалыкше нерген тыршен, тудлан пашаштыже полшен, Кугу социалистический гуманистын мучашдыме оптимизмжым ончыктышо, тудын эн ожнысо „Девушка и смерть" йомакше нерген Сталин йолташ возен: „Тиде мыскара Гетен „Фаустшо" дечат виян. (**Йӧратымаш колымашым сеҥа**)".

Ленинын другшо да соратникше, Сталинын другшо да соратникше, Горький чумыр илышыже мучко шке калыкшылан, шке родинажлан, социализмлан служитлен.

Калыкын тушманже—троцкистско - бухаринский ӱбийца-шамыч руш калыкын генийже, социалистический культурын мастерже ӱмбаке кидыштым нӧлталаш тоштыныт. Коммунизм верч пламенный борец улмылан нуно тудым, великий пролетарский писательым, злодейски пуштыныт.

Горькийым нуно тудлан пуштыныт: тудо тушман-шамычлан шучко лийын да шемер калыклан мучашдымын лишыл лийын. Калык Горькийыште шкенжым, шке еҥжым, шкенжын ончылкышым ужын.

1936 ий 18 июньышто Горький уке лие. Тудо колен, но тудын лӱмжӧ ушым волгалтараш тӱҥалеш. Тудын гениальный книга-шамычше Ленин—Сталин паша верч кучедалшылан миллионло массым илышташ да илышташ тӱҥалеш.

Чыла тӱнясе пролетарий-шамыч Горькийын произведенийже - шамычым шокшын йӧратат да тудым шарнаш тӱҥалыт.

Проф. И. Нусинов.

Колхозлан полшат

„Танк" колхозышто (Моркинский район) улшо ученик да ученица-шамыч каникул жапым мошген эртарат. Кызыт нуно гербарийым ямдылашлан олыкышко да кожлашке пеледыш погаш коштыт.

Культурно да сайын каныме дене пырля, колхозыштат активно участвоватлат.

Теве А. Пайбердин, М. Поликарпова да И. Михайлов пасушко терысым лукмашке кечеш 15 воз олмеш 17—18 возым шупшыктат.

Колхозын пырдыж газета лукмаште комсомолец М. Кутюков ден А. Михайлов йолташ-шамыч сайын полшат.

М. Михайлов.

Санаторийыш канаш кая

Тунеммаште, пашаште сай результатым ончыктышо еҥ-шамычым керек кушташ аклат.

Теве Ново-Тор'яльский педучилищын отличникше Ф. Новоселов йолташлан „Миняшкинский Источник" санаторийыш канаш каяш профком путевкым пуэн.

Окольников.

Колым колтышт

„Чодра химик" промколхозышто (Звениговский район) Воронежский область Таловский район „Железнодорожник" артельысе колхозник - шамычын колхозлаште водоемым ыштыме нерген обращенийыштым обсуждатлымек, колхозник-шамыч водоемым ышташ пижыч.

Кызыт водоемым ыштен шуктымо да тушко 4500 колым колтымо.

Ал. Лопойкин.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР 557. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.